

Gosp. profesor Šuklje pravi, da hoče pristaviti nekoliko opazek k predgovornikovim besedam, in to v prvi vrsti zaradi tega, ker je o stvari, o kateri se vrši razgovor, jako dobro informiran. Govornik pravi, da ima referat o normalno-šolskem zakladu v finančnem odseku, katerega član je on, in njemu bodo v roke prišle tudi prošnje gg. ljudskih učiteljev kamniškega, črnomaljskega in krškega okraja, katere naglašajo enake težnje, kakoršne se v predlogih današnjega zbora izražajo.

Njegova sveta naloga bode, zastopati ideje in želje ljudskih učiteljev v finančnem odseku deželnega zbora, v narodnem klubu in v deželnem zboru samem. Treba pa je odločno izpovedati, da se stavijo izvršitvi teh želja velike zapreke, in za letos je pač malo upanja, da bi se tem željam ugodilo. Po §. 30 šolske postave, katerega Vesteneckova novela ni spremenila, ima učitelj pravico zahtevati za petletnico le „10% *des Jahresgehaltes*“ in treba tedaj nove postavne novele, da se ustrezne želji, izraženi v prošnji. Kar se tiče funkcijskih doklad za učitelje na enorazrednicah, pravi gosp. Šuklje, bode gotovo vse storil, da iste učiteljem pribori. A finančni položaj kranjske dežele je neugoden, v tem, ko je finančno stanje na Štajarskem jako ugodno, in tudi na Koroškem ugodnejše kakor pri nas. A jasno je, da se tem učiteljem krivica godi, kajti ti imajo mnogo težav uže s tem, ker morajo podučevati otroke razne starosti in tedaj delovati s tem večjim naporom, zato pa tudi več storijo v povzdigo ljudskega izobraženja. A dvojljivo je, če se bode letos kaj doseglo, ker je mnogo ovir. Enorazrednic je 162, tedaj bi iznesla svota 4082 gold. Skrajni čas pa je, da dobi Kranjska nov šolski zakon, kajti toliko imamo sedaj postav in novel, da bi moral biti oni, kateri bi se hotel izpoznati, dober jurist. Saj je segal mož, o katerem bi se po njegovem poslu misliti moglo, da je dobro podučen, po določbah zakona, katerega je Vesteneckova novela razveljavila. Tudi je treba popraviti nedostatnosti Vesteneckove novele z 9. marcija 1879. leta, kajti po odstotkih se ne more nikoli doseči, da bi bile plače učiteljev primerno razdeljene. Govornik pravi, da izdeluje načrt treh novih šolskih zakonov, a do letos jih ni mogel izvršiti, kajti delo je ogromno, ker pregledati je treba 50 do 60 šolskih zakonov raznih dežel. A do družega zasedanja deželnega zbora bode delo izvršeno in tedaj pa se bode za učitelje tudi kaj storilo v materialnem oziru. Do tja pa priporoča gosp. Šuklje učiteljem potrpljenje.

Predsednik gosp. Praprotnik izreka g. Šukljeju zahvalo.

Gosp. Lapajne pravi, da misli, da po izjavah gospoda predgovornika vendar ne umakne svojih nasvetov, na kar gosp. profesor Šuklje opomni, da ni imel namena, ugovarjati, in da pritrdi vsem naporom gg. učiteljev v tej zadevi.

Gosp. Bahovec pa nasvetuje, naj bi se za letos opustila prošnja na deželni zbor. Ta predlog pa se ne vzprejme, pač pa se odobrijo Lapajnetovi predlogi.

Gosp. Lapajne nadalje predlaga, naj se izreče sl. naučnemu ministerstvu za dobre nove slovenske čitanke in slovnice zahvala društva ter naj se naprosi, da ukaže okrajnim nadzornikom po spodnjem Štajarskem in Koroškem, naj iste tudi v ljudske šole uvedó, ker tam so nemške knjige bolj priljubljene nego slovenske in celó še od privatnih založnikov.

Gosp. Žumer opomni, da okrajni šolski nadzornik nima nič zaradi knjig določevati, tedaj naj se predlog spremeni, da se v tej zadevi stavi prošnja do šolskih oblastev. Predlog se potem s popravkom Žumrovim vzprejme. Potem se vzprejme še predlog gosp. Ranta, naj bi se učiteljem štela vsa leta po dovršenem izpitu

v pokojnino in naj bi se svote za šolske potrebe uročile učiteljem. Slednjič se je še vzprejel predlog, da bi šolske počitnice bile isti čas kakor v mestih in trgih tudi v ljudskih šolah.

Gosp. predsednik Praprotnik se potem spominja lanskega bivanja Nj. veličanstva cesarja v Kranjski ter zakliče trikrat „živio“ in „slava“ vladarju, in z njim zaklicali so tudi navzočni učitelji navdušeno.

S tem je bil zbor končan, in pri skupnem obedu v čitalnici glasile so se krepke napitnice na zasluženega predsednika, na štajarske in hrvatske učitelje, in razlegale so se krasne pesni gospod Razingerjevega kvarteta.

Po dokončanem obedu podalo se je učiteljstvo k gosp. orgljarju Goršiču in si ogledalo nove borovniške orglje, izdelane na stožce. Orglje imajo izvrstno intonacijo in prav točno odgovarjajo ter delajo čast izkušenemu mojstru.

Telegrama sta občnemu zboru došla dva, iz Štajarskega in Novega mesta.

V odbor so bili voljeni per acclamationem gospodje: Andrej Praprotnik (predsednik), J. Predika (podpredsednik), J. Tomšič (blagajnik), F. Govekar (tajnik), Anžlovar, Brezovnik, Lapajne, Stegnar in Žumer.

Politične stvari.

Deželni zbor kranjski.

3. seja 19. septembra.

Pretekli petek zbral se je deželni zbor k 3. seji s sledečim dnevnim redom:

1. Branje zapisnika o 2. deželnozborni seji dne 16. septembra l. 1884.

2. Naznanilo zborničnega predsedstva.

3. Utemeljenje samostalnega predloga g. dr. viteza Bleiweisa gledé uradnega jezika pri deželnih uradih.

4. Ustno poročila odseka za deželno-odborna letna poročila o tem poročilu, in sicer:

a) §. 1. Sklenjene postave, marg. št. 1—6, dalje 8 in 9;

b) §. 8. Šolstvo, marg. št. 5—13, in 30—36;

c) §. 10. Osobne zadeve, marg. št. 1—5, in 7—10;

d) §. 11. Splošne zadeve.

5. Ustna poročila finančnega odseka o prošnji:

a) Alojzije Dernovšek za odpis blazničnih stroškov 622 gold. 28 kr. za Štefana Dernovška;

b) Alojzije Malenšek, učiteljske udove, za miloščino;

c) dr. Gestrina gledé podpore za Marijo Tekavčič;

d) podpornega društva rudarskih akademikov v Ljubnem za podporo;

e) podpornega društva dijakov v Novem mestu za podporo;

f) društva za oskrbovanje bolnih dijakov na dunajski univerzi za podporo.

6. K prilogi 7. — Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu normalno-šolskega zaklada za l. 1883.

7. K prilogi 9. — Ustno poročilo finančnega odseka o računskih sklepih ustanovnih zakladov za l. 1883.

8. K prilogi 1. — Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu deželne vino- in sadjerejske šole na Slapu za l. 1883.

9. Priloga 23. — Predlogi finančnega odseka k §. 7. marg. št. 5. do 14. deželno-odbornega letnega poročila zadevajočega deželno prisilno delalnico.

10. Priloga 24. — Poročilo finančnega odseka: a) o deželno-odborni predlogi zaradi povečanja nekaterih

plačil v prisilni delalnici (k prilogi 10) — in b) o proračunu zaklada prisilne delavnice za l. 1885 (k prilogi 16/B.).

11. Ustno poročilo upravnega odseka o §. 5. deželno-odbornega letnega poročila zadevajoč „občinske zadeve“.

12. K prilogi 20. — Ustno poročilo upravnega odseka o deželno-odborni predlogi gledé odobrenja različnih občinskih priklad.

13. K prilogi 19. — Ustno poročilo upravnega odseka o premembi §. 33. uradne instrukcije za deželno blagajnico.

14. Ustna poročila upravnega odseka o prošnji:

- a) učiteljske skupščine litijskega šolskega okraja zavolj premembe nekaterih določil o postavah za ljudske šole;
- b) občine šmartinske poleg Litije za uvedenje poludnevnega pouka na šoli v Šmartnem in za omejenje učenja nemškega jezika;
- c) občine Št. Jošt gledé podpore za popravo občinskih potov.

Po prebranem in odobrenem zapisniku prejšnje seje podelil je gosp. deželni glavar besedo gosp. deželnemu predsedniku baronu Winklerju, kateri je na vlansko leto stavljeno interpelacijo g. Svetca odgovoril tako-le:

„Visoki deželni zbor! V 14., to je, predzadnji seji visokega deželnega zbora preteklega leta so gospodje deželni poslanci Svetec in tovariši stavili do c. k. vlade interpelacijo:

„Hoče li visoka c. kr. vlada natančno preiskavo ukazati, v katerih obrokih se izterjuje po deželi zemljiški in hišno-razredni davek, in ako se pokaže, da se ta davek izterjuje vsak mesec, to nepostavnost odpraviti, ter vsaj za zdaj zapovedati, da se omenjeni davek pobira le v štirih obrokih, in da se le po tem načinu eksekucije napravljajo in zamudne obresti zaračunajo.“

V čast si štejem, da na to interpelacijo odgovorim tako-le:

Po namenu predpisov, došlih od vis. c. kr. finančnega ministerstva z razpisom 4. marcija 1878. leta, št. 2702, gledé posilnega iztirjevanja neposrednjih ali direktnih davkov izkazati je zastanke na vseh direktnih davkih, tedaj tudi na zemljiškem in hišno-razrednem davku o začetku vsakega četrtertletja, v ta namen namreč, da se iztirjajo po izvršbi ali eksekuciji, in mora se tudi posilno iztirjevanje vršiti le od treh do treh mesecev. Tako je bilo zadnjič l. 1879. naročeno vsem okrajnim glavarstvom in davkarijam, kar se med tem ni izpremenilo.

Ker se po tem takem zastanki na zemljiškem in hišno-razrednem davku na Kranjskem po izvršbi uže tirjajo (ali vsaj se tirjati morejo) tako, kakor gospodje interpelantje sami želé, ni meni treba v tej zadevi kaj posebnega ukreniti.

Kar se tiče zamudnih obresti, nastopi dolžnost plačati jih po namenu zakona z dné 9. marcija l. 1870., drž. zak. štev. 23, tedaj kedar redni davek z državnimi prikladami vred za vse leto ne presega 50 gld. in se ne plača najpozneje v 14 dnéh po preteku za plačilo odločenega obroka.

Ker je na Kranjskem primerno le malo obdačencev, ki plačujejo vsako leto nad 50 gold. zemljiškega in hišno-razrednega davka, in ker oni — večidel premožni posestniki smejo svoj zemljiški in hišno-razredni davek plačevati tudi v mesečnih obrokih, ako se hočejo ogniti plačilu zamudnih obresti, zdi se mi prizadevanje v ta namen, da bi se dosedanji mesečni obroki za plačilo omenjenih davkov izpremenili samo zaradi zamudnih

obresti tem manj potrebno, ker se uže tako v kratkem pričakuje splošna uredba obrokov za plačevanje davkov.“

Nadalje predložil je gosp. Svetec sledeči zakon, kateri se je prebral in potem zadostno podpiral. Predlog se glasi:

Z a k o n,

veljaven za vojvodino kranjsko zastran rezervnega zaklada kranjske hranilnice v Ljubljani.

Po nasvetu deželnega zbora Moje vojvodine kranjske ukazujem tako:

§. 1. Reservni zaklad kranjske hranilnice v Ljubljani, kolikor ni potreben za upravne ali pokojninske stroške in hranilničnim vlogam za varnost, podpada po svojem v hranilničnem pravilniku od 26. septembra leta 1844. (§. 12) in oziroma v hranilničnega društva pravilih (§§. 20, črka d in 25) izrečenem namenu nadzorstvu deželnega zbora.

§. 2. Deželni zbor izvršuje to nadzorstvo po deželnem odboru, ki ima pravico, svojega poverjenika k sejam občnega zbora ljubljanske hranilnice pošiljati ter paziti, da se z rezervnim zakladom pravilno in brez škode za deželne koristi gospodari.

Deželni odbor sme sklepe, deželnim koristim protivne, ustaviti.

§. 3. Izdatkom iz rezervnega zaklada, ki niso upravni ali pokojninski, treba je do 20.000 gld. zneska pritrditve deželnega odbora; za večje zneske, ali ko bi hranilnica nehala, za konečno porabo tega zaklada treba je pritrditve deželnega zbora.

§. 4. Nadzorstvo, ki ga ima po hranilničnem pravilniku državna vlada, ostane tudi posihmal nespremenjeno.

§. 5. Mojemu ministru notranjih reči naroča se izvršitev tega zakona.

Nadalje predložil je poslanec Schneid predlog, zadevajoč voznino na železnicah, katerega bo tudi utemeljil v prihodnji seji.

Dr. vitez Bleiweis je potem vtemeljeval svoj predlog zarad zopetne vpeljave slovenščine kot uradnega jezika pri vseh deželnih uradih sledeče:

„Slavni zbor! Utemeljeval ne bodem na dolgo in široko svojega predloga, ker je bil uže tolikokrat na dnevnem redu v tej visoki hiši.

Narodni zastopniki so o tem predmetu od začetka ustavnega življenja sem imeli odkazano pot, dejanska vpeljava narodnega jezika v šolah in uradnijah, povsod, kjer Slovenci stanujejo in pri vseh oblastnijah, naj si bodejo državne ali deželne, jim je bilo glavno in načelno vprašanje, za katero bojevali so se najboljši možje našega naroda. A tudi nasprotniki naši so se, čeravno neljubo, vendar-le nekoliko morali podvreči splošni in naravni potrebi, kakor tudi javnim zahtevam. Poudarjati še moram, da s svojim predlogom nikakor nisem hotel izreči, kakor da bi se bili nalašč ogibali slovenski deželni poslanci slovenskemu uradovanju; uradovali so večinoma v domačem jeziku, splošni vpeljavi nasprotoval je le nek sklep deželnega zbora, oziroma ukaz deželnega zbora, oziroma ukaz deželnega odbora od leta 1878., kateri je še zdaj v veljavi in postal normale deželnim uradnikom. Uže leta 1869. sklenil je deželni zbor, da se ima uradovati slovenski, in tako se je tudi gladko brez zaprek, in le z malimi izjemami uradovalo do leta 1878. Ko je leta 1878. nasprotna stranka po dobro znanih in slaboglasnih volilnih dogodbah prišla na krmilo, bila je njena prva skrb, potisniti slovenščino v kot in jo omejiti na one slučaje, v katerih so dopisovale slovenske stranke deželnemu odboru, celó notranje uradovanje bilo je odslej nemško. Tako

pa ne sme dalje ostati, slovenščina mora priti zopet na prvo mesto, kar se bode zdaj skoro brez izjem dalo izvršiti, ker se je od leta 1869. sem število slovenskega jezika zmožnih uradnikov izdatno pomnožilo. Visoki zbor bode imel še priliko, o tem vprašanji izreči svoje mnenje, v formalnem oziru prosim, da se izroči moj predlog upravnemu odseku.

Dalje poročali so gospodje Obreza, Klun in Robič o §§. 1., 8., 10. in 11. letnega poročila, in to prvi o sklenjenih postavah; g. poslanec Klun o §. 8. zadevajoč šolstvo, pri katerem po obširnem in zanimivem utemeljevanji predlaga tri predloge: 1) Deželnemu odboru se naroči, da se obrne do višje šolske oblasti s prošnjo, naj se uvede poduk grščine v slovenskem jeziku; 2) za izdajo grško-slovenske slovnice, za slovensko-latinske in za slovensko-grške vaje dovoli se deželnemu odboru kredita 1000 gold.; 3) izplačilo 500 gold. knjigarni Kleinmayrjevi in Bambergovi za izdavanje knjig se odobri.

Tem predlogom skušal se je protiviti poslanec Deschmann.

Gosp. poslanec Robič pa poroča o §§. 10. in 11. osobne in splošne zadeve.

Dalje poroča v imenu finančnega odseka gospod dr. Poklukar: o prošnji Alojzije Dernovšek, katera se vslihi in se odpišejo oskrbovalni stroški, narastli za njenega blaznega moža Štefana Drnovška, — in pa o prošnji učiteljske sirote Alojzije Malenšek, katera se odbije.

Nadalje poroča posl. Šuklje o računskem sklepu normalnošolskega zaklada; dr. Poklukar o računskih sklepih ustanovnih zakladov; dalje gospod poslanec Luckmann o proračunu za prisilno delavnico; gosp. Svetec o §. 5. letnega poročila in pa o prilogi 20.; gosp. Faber o prilogi št. 19. in gosp. dr. Samec o prošnji občine Št. Jošt, katera se zaradi splošnih pomislikov in ker ni bilo dokazanih izrednih potrebštin, ni mogla uslišati. — Konečno predlaga gosp. dr. Poklukar v imenu upravnega odseka, da se dve zadnji seji temu odseku izročeni prošnji, zadevajoče šolske stvari, izročite posebnemu šolskemu odseku, kateri predlog se je sprejel in se v ta odsek izvolili gg. Svetec, Klun, Schneid, Šuklje, dr. Vošnjak, Deschmann in baron Taufferer.

Potem je deželni glavar, sklepaje to sejo, prihodnjo sejo napovedal za torek dne 23. septembra, in tej 4. seji odločen je bil sledeči dnevni red:

1. Branje zapisnika o 3. deželnozborni seji dné 19. septembra l. 1884.

2. Naznanilo zborničnega predsedstva.

3. Priloga 28. — Utemeljenje samostalnega predloga gosp. poslanca Sveteca, da je izdati zakon zastran rezervnega zaklada kranjske hranilnice v Ljubljani.

4. Priloga 27. — Utemeljenje samostalnega predloga gosp. poslanca viteza Schneida gledé peticije za premembo tarife pri c. k. priv. južni železnici za osebe in blago.

5. Priloga 25. — Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt deželne postave gledé doneškov zavarovalnih društev k stroškom gasilnih straž ter v podporo onesrečenim gasilnim stražnikom, in o katerem se poroča o vprašanji zaradi vpeljave prisilnega zavarovanja.

6. K prilogi 2. — Ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu zemljiško-odveznega zaklada za l. 1883.

7. Priloga 29. — Poročilo finančnega odseka o proračunu zemljiško-odveznega zaklada za l. 1885 (k prilogi 3).

8. K prilogi 12. — Ustno poročilo upravnega odseka gledé uravnanja Save med Črnučami, Št. Jakobom, Podgradom, Dolom in Lazami.

9. Priloga 30. — Poročilo upravnega odseka o vpeljavi taks za ogledovanje živine pri izdavanji živinskih potnih listov (k prilogi 22.).

10. Ustna poročila finančnega odseka o prošnji:

- a) Alojzija Gangla gledé podpore za nadaljevanje podobarskih studij;
- b) Antona Ažbeta gledé podpore za nadaljevanje slikarskih studij;
- c) Ludovika Grilca gledé podpore za nadaljevanje slikarskih studij;
- d) podpornega društva slavyjanskih dijakov v Gradcu za podporo.

Zabavne stvari.

Nos.

Ruski spisal N. V. Gogolj, preložil L. Gorenjec, Podgoričan.

I.

25. dan marcija meseca 1.... leta se je v Petrogradu pripetilo nekaj nenavadno čudovitega. Brilec Ivan Jakovljevič, ki je bival na Voznesenskem „prospektu“ (njega rodbina je bila zgubljena, a pred brilnico ni imel nič drugega, nego izvesko, kjer je bil naobražen gospod omijljenih lic in napis: „Tudi pušča kri“), — brilec Ivan Jakovljevič se je vzbudil dosti rano in zaduhal je vonjo sveže pečenega kruha. Dvignil se je malo na postelji in preveril, da stoprv pečene hlebe jemlje iz peči soproga, dosti čestita dama, ki je kavo pila jako rada.

„Denes, Praskovija Osipovna, jaz ne bodem zajutrkoval kave“ — izpregovoril je Ivan Jakovljevič — „zljubilo se mi je, raji bodem jedel sveže pečeni kruh z lukom vred.“ (Ivan Jakovljevič bi bil rad zaužil to in kavo, pa znal je, da je do céla nemogoč ta dvojni užitek — drug za drugim, ker Praskovija Osipovna ni posebno rada imela takih razvad.) „Le loti se, bedak, in jej kruh: meni je to ugodnejše“ — opomnila je soproga sama sebi — „kave ostane obil obrok“ — dejala je in hleb kruha porinila po mizi.

Ivan Jakovljevič je, kar je dostojanstvenost zahtevala, vrhi košulje oblekel frak, sedel za mizo, nasul solí, pripravil dve glavi luka, v roko vzel nož, poresnobil obraz in začel rezati hleb. Ko je bil razpolovil hlebec, pogledal je sredino — in jel čuditi se, opazil je bil, da je nekaj bledega v njej. Ivan Jakovljevič je varno zabodel nož v kruh in s kazalcem potipal ga: „Trdo je!“ — opomnil je sam sebi — „kaj bi utegnilo to biti?“

Zarinil je kazalec v hleb in izdrl ga iz njega — nos!... Ivan Jakovljevič je zmeknil roci; začel je otirati oči in tipati: nos, prav nos je to! pa še, kar podobno kaže, nekov znan nos je. Strah je pokazal se na obrazi Ivana Jakovljeviča. Ali ta bojazen ni bila nič v primeri z nevoljo, ki je ovladala njega soprogo.

„Komu si, divjak, odrezal nos?!“ — kriknila je srdito. „Slepar, pijanec! sama te oglasim redarstvu (policija)! Kakov razbojnik si ti! Dej, uže trije so pritoževali se mi, kako ti, kedar briješ, popadaš nosove, da jedva trpi človek!“

Ivan Jakovljevič ni bil ne živ, ni mrtev: poznal je, da ta nos ni nikogar drugega, nego kolegijskega prisednika Kovaleva, ki je bril ga vsako sredo in nedeljo.